

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

Харків
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра цивільного судочинства, арбітражу та міжнародного
приватного права

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»**

для студентів денної форми навчання

*перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»*

**Харків
2025**

Навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи приватного права» для студентів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузь знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право». Електронне видання / Уклад.: Кравцов С.О., Матвєєва А.В., Панченко В.В., Філатова-Білоус Н.Ю., Чевичалова Ж.В., Цувіна Т.А., Шуміло І.А. – Х.: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого», 2025. – 84 с.

Укладачі: Кравцов С.О., Матвєєва А.В., Панченко В.В., Філатова-Білоус Н.Ю., Чевичалова Ж.В., Цувіна Т.А., Шуміло І.А.

Затверджено на засіданні кафедри Протоколом № 7 від 29 травня 2025 року.

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	5
2. Опис та зміст навчальної дисципліни.....	8
3. Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	13
4. Індивідуальна робота.....	63
5. Інтернет-ресурси.....	72
6. Критерії оцінювання та форми контролю знань.....	73

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Основи приватного права» розкриває сутність приватного права, розуміння його базових категорій. Аналізуються зміст процесів уніфікації та гармонізації приватного права; особливості рецепції римського права в сучасних правових системах; особливості правового регулювання основних підгалузей приватного права (зобов'язального, сімейного, спадкового тощо). Окреслюється коло суб'єктів приватного права, встановлюються особливості їх правосуб'єктності. Розглядаються особливості способів та форм захисту приватних прав.

Метою навчальної дисципліни «Основи приватного права» є формування у студентів системи знань про основні принципи, категорії та інститути приватного права, а також їхнього застосування в сучасних правових системах світу.

Завданнями навчальної дисципліни «Основи приватного права» є надання базових знань про природу та структуру приватного права, його відмінностей від публічного права; вивчення правових систем зарубіжних країн, їхніх підходів до регулювання приватних відносин, зокрема зобов'язального, сімейного, спадкового права, права власності тощо; ознайомлення із міжнародними ініціативами з уніфікації приватного права та міжнародними правовими актами у цій сфері; розвиток умінь і навичок щодо аналізу нормативно-правових актів, що регулюють приватно-правові відносини, а також застосування законодавства у сфері приватного права.

Формами організації освітнього процесу з навчальної дисципліни «Основи приватного права» є навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи. Види навчальних занять є лекції, практичні заняття,

індивідуальні заняття, консультації під керівництвом викладачів.

Мета і завдання навчальної дисципліни «Основи приватного права» реалізуються у темах практичних занять, які послідовно розкривають теоретичні поняття, нормативні положення та правові інститути, що властиві для міжнародних приватноправових відносин та відображають специфіку міжнародного співробітництва.

Методичний матеріал з навчальної дисципліни «Основи приватного права», передбачений відповідно до програми навчальної дисципліни «Основи приватного права», є нормативно-правова база, наукова література, інтернет-ресурси, завдання до практичних занять та самостійної роботи.

Виконання зазначених завдань та досягнення мети з навчальної дисципліни «Основи приватного права» передбачає активну роботу студентів з вивчення рекомендованої літератури, нормативних актів, періодичних видань та матеріалів судової та арбітражної практики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи приватного права» студенти повинні визначати та пояснювати основні критерії поділу права на приватне і публічне, базові категорії і поняття приватного права; аналізувати джерела та галузі приватного права, їхню структуру і місце у загальній правовій системі; дискутувати зі складних правових проблем застосування положень приватного права, та їх вплив на розвиток приватного права України; здійснювати дослідження правового регулювання окремих галузей приватного права; демонструвати обізнаність із фундаментальними принципами приватного права та застосовувати їх в реальних правовідносинах для вирішення

юридичних конфліктів; характеризувати концепції та принципи римського права в аналізі сучасних юридичних питань; розрізняти основні правові сім'ї та національні системи світу та джерела правового регулювання приватних відносин, що характерні для них; розрізняти процеси уніфікації, гармонізації та адаптації правового регулювання приватних відносин та роль міжнародних організацій у них; застосовувати право зарубіжних держав, що регулює питання статусу фізичних та юридичних осіб, зокрема правоздатності та дієздатності фізичних та юридичних осіб, видів юридичних осіб; застосовувати знання про окремі аспекти регулювання права власності у різних правових системах при вирішенні юридичних кейсів; застосовувати міжнародні стандарти доступу до правосуддя в контексті ст. 6 Європейської конвенції з прав людини на прикладі конкретних кейсів; проводити розмежування між різними способами та формами захисту приватних прав у праві зарубіжних країн.

Знання з навчальної дисципліни «Основи приватного права» не лише допоможуть оволодіти навичками у вирішенні правових ситуацій, а й сприятимуть формуванню поваги до правових культур інших народів та націй, затвердженню принципу захисту прав, набутих за кордоном, стимулюватимуть розвиток міжнародного цивільного обігу та інтеграції до нього України.

Оцінювання рівня знань студентів з навчальної дисципліни «Основи приватного права» здійснюється протягом семестру на основі результатів поточного (модульного) контролю і підсумкового контролю. Підсумковою формою контролю є залік.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни денної форми навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань – 081 «Право»	Обов'язкова
Кількість модулів – 3	Спеціальність – 081 «Право»	Рік підготовки: 2025-2026
		семестр
Загальна кількість годин - 90		3
	Рівень освіти – перший бакалаврський	Лекції
		22 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 - 4, самостійної роботи студента - 6 - 8.		Практичні/ семінарські заняття
		26 год.
		Самостійна робота
		42 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

Модуль 1. Загальні положення приватного права

Приватне право як підсистема права. Критерії поділу права на приватне і публічне. Галузі приватного права і місце цивільного права серед цих галузей права. Тип правового регулювання в приватному праві і методи регулювання в приватному праві. Фундаментальні принципи приватного права.

Римське право і його вплив на формування сучасного приватного права. Періодизація історії Римської держави та її вплив на становлення римського права. Поняття і структура римського приватного права: цивільне право (*ius civile*), право народів (*ius gentium*), преторське право (*ius praetorium*). Джерела римського права. Кодифікація Юстиніана. Система римського приватного права. Особи. Сімейні відносини. Речові права. Зобов'язання. Захист порушених прав. Позови. Рецепція римського приватного права, її типи та форми. Значення римського права для сучасної юриспруденції.

Приватне право зарубіжних країн. Основні правові системи світу: романо-германська (континентальна), англо-американська та інші правові системи. Джерела правового регулювання приватних відносин у різних правових сім'ях. Місце цивільного кодексу в системі джерел. Дуалізм приватного права в країнах романо-германської правової сім'ї. Український варіант дуалізму приватного права. Шаріат і приватне право в країнах мусульманського світу (муамалат). Приватне право Китаю та Японії. Приватне право країн Африки. Приватне право країн Латинської Америки.

Уніфікація та гармонізація приватного права. Концепція Lex mercatoria. Поняття і правова природа узгодження нормативного регулювання приватних відносин. Уніфікація,

гармонізація і адаптація правового регулювання приватних відносин. Міжнародні організації у сфері уніфікації приватного права. Уніфікація і гармонізація приватного права в межах ЄС. Концепція та джерела *Lex mercatoria*. Акти міжнародної приватноправової уніфікації. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА, Правила ІКОТЕРМС, Принципи європейського договірної права, Звід принципів, правил та вимог *Lex mercatoria* СЕНТРАЛ, Принципи, визначення та модельні норми європейського приватного права DFCR, інші акти приватноправової уніфікації.

Модуль 2. Суб'єкти приватних відносин в праві зарубіжних країн, право власності та інші речові права, спадкування та сімейні відносини в праві зарубіжних країн

Суб'єкти приватних відносин. Особи та правоздатність у римському приватному праві. Фізичні особи як суб'єкти приватних відносин у правових системах світу. Поняття право- і дієздатності в різних сучасних правових системах. Юридичні особи як суб'єкти приватних відносин у правових системах світу. Теорії юридичних осіб. Види юридичних осіб у різних правових системах сучасності. Право- і дієздатність юридичної особи. Доктрина *ultra vires*. Держави, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти приватних відносин.

Право власності та інші речові права в праві зарубіжних країн. Поняття права власності та речових прав на чуже майно. Вплив доктрини римського права на формування сучасної доктрини права власності і речових прав на чуже майно. Об'єкти права власності та інших речових прав. Речі та майнові права. Концепція розщепленої власності (права довірчої власності) в англо-американському праві. Зміст права власності. Володіння, користування і розпоряджання як складові права власності в доктрині континентально-європейського права.

Зміст права власності в англо-американському праві (метафора «в'язка хворосту» (*«bundle of sticks»*)). Підходи до передавання права власності: консенсуалізм і формалізм.

Сімейно-шлюбні відносини в праві зарубіжних країн. Особливості регулювання сімейних відносин у сучасних правових системах. Принципи Європейського сімейного права. Поняття шлюбу. Зміст матеріальних та формальних вимог до укладення шлюбу. Право на одностатеві шлюби та партнерства у зарубіжних країнах. Майнові відносини подружжя. Режими майна подружжя. Усиновлення як інститут приватного права. Інші форми влаштування дітей без батьківського піклування. Сурогатне материнство в правових системах світу.

Спадкові відносини в праві зарубіжних країн. Поняття універсального правонаступництва у спадковому праві. Підходи до розуміння правонаступництва в романському і германському праві. Прийняття спадщини: романська, германська і англо-американська модель. Поняття трасту в англо-американському спадковому праві. Спадкування за заповітом. Види заповітів за формою вчинення. Межі свободи заповіту в романо-германському та англо-американському праві. Спадкування за законом. Визначення черговості спадкування за законом: розряди і ступені у Франції, парантели в Німеччині. Права на спадщину іншого із подружжя.

Модуль 3. Зобов'язальне право, захист приватних прав у праві зарубіжних країн

Загальна теорія зобов'язань та договірні зобов'язання в праві зарубіжних країн. Підстави виникнення та припинення зобов'язань у римському приватному праві. Поняття і систематика зобов'язань. Квazіконтрактні та квazіделіктні зобов'язання в сучасних правових системах. Поняття договору в романо-германському і в англо-американському праві. Укладення договору. Поняття каузи в романському праві.

Доктрина зустрічного надання (consideration) в англо-американському праві. Стадії і момент укладення договору. Відповідальність за порушення договору. Обов'язок виконати зобов'язання в натурі й обов'язок відшкодувати збитки. Визначення розміру збитків у разі порушення договору. Підстави звільнення від відповідальності за невиконання та неналежне виконання договору.

Недоговірні зобов'язання в праві зарубіжних країн. Поняття та підстави виникнення недоговірних зобов'язань. Види недоговірних зобов'язань. Поняття деліктних зобов'язань. Принцип генерального і сингулярного делікту в різних правопорядках. Умови деліктної відповідальності. Поняття шкоди та її видів. Моральна шкода в основних правових системах світу. Кондикційні зобов'язання: поняття, підстави виникнення й характерні ознаки.

Способи та форми захисту приватних прав у праві зарубіжних країн. Право на захист приватних прав. Система способів захисту приватних прав. Право на доступ до суду в контексті ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Юрисдикційні форми захисту приватних прав: адміністративний захист, судовий захист, альтернативні форми вирішення спорів (медіація, арбітраж, онлайн вирішення спорів тощо).

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗАНЯТТЯ 1

Тема 1. ПРИВАТНЕ ПРАВО ЯК ПІДСИСТЕМА ПРАВА

Питання для обговорення

1. Критерії поділу права на приватне і публічне.
2. Галузі приватного права і місце цивільного права серед цих галузей права.
3. Типи правового регулювання в приватному праві і методи регулювання в приватному праві.
4. Фундаментальні принципи приватного права.

Завдання 1

Назвіть характерні ознаки приватного та публічного права, порівняйте їх між собою. Намалюйте схему критеріїв розмежування приватного та публічного права.

Завдання 2

Назвіть основні галузі приватного права, їх предмет. За допомогою кіл Ейлера розкрийте питання співвідношення понять: а) "цивільне право" та "приватне право", б) "цивільне право" та "сімейне право".

Завдання 3

Назвіть основні методи приватного права. Наведіть приклади їх застосування в різних галузях приватного права (конкретні норми права).

Завдання 4

Складіть таблицю "Основні принципи приватного права" та розкрийте їх зміст.

Завдання 5

Зробіть порівняльно правовий аналіз пандектної та інституційної систем розміщення галузей приватного права.

Завдання 6

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем

1. Місце приватного права в системі права.
2. Історичні етапи становлення системи приватного права.
3. Співвідношення галузей приватного права.
4. Цивільне право в системі приватного права.
5. Загальнодозвільний тип правового регулювання та його співвідношення з диспозитивним методом.
6. Принцип автономії волі та його реалізація в галузях приватного права.

Рекомендована література

1. Азімов Ч. Поняття і зміст приватного права. Вісник Академії правових наук України. № 3 (14). Х. : Право, 1998. С. 50-58.

2. Банчук О. А. Публічне і приватне право: історія українських вчень та сучасність. К. : Конус Ю, 2008. 184 с. <https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/publiczne-i-pryvatne-pravo-banchuk-2008.pdf>

3. Дараганова Н. В. Головні критерії розмежування права на приватне та публічне. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. №1. С. 10-14. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/257646>. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.1>

4. Деревянко Б. В. До питання про формування та зміст так званого «приватного» права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: матеріали Всеукраїнської наук.-практ.

конф. (м. Львів, 11 грудня 2020 р.) / за заг. ред. І.В. Красницького. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С. 174–179.

5. Деревянко Б. Міркування про необхідність запровадження концепції розвитку «приватного права» та визначення її назви і змісту. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 245–250.

6. Погребняк С. П. Поділ права на публічне і приватне (загальнотеоретичні аспекти). Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2016. Вип. 12. С. 3-17.

ЗАНЯТТЯ 2

Тема 2. РИМСЬКЕ ПРАВО І ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Питання для обговорення (колоквиум)

1. Періодизація історії Римської держави та її вплив на становлення римського права.
2. Поняття і структура римського приватного права: цивільне право (*ius civile*), право народів (*ius gentium*), преторське право (*ius praetorium*).
3. Джерела римського права. Кодифікація Юстиніана.
4. Система римського приватного права. Особи. Сімейні відносини. Речові права. Зобов'язання. Захист порушених прав. Позови.
5. Рецепція римського приватного права, її типи та форми.
6. Значення римського права для сучасної юриспруденції.

Завдання 1

Процитуйте римських юристів, які вказували на відмінності між римським публічним і приватним правом.

Завдання 2

Поясніть думку відомого юриста Папініана, який стверджував, що «публічне право не може бути змінено домовленостями окремих осіб».

Завдання 3

Порівняйте основні інститути Цивільного кодексу України із інститутами римського приватного права. У чому виражається вплив римського приватного права на сучасне національне цивільне право?

Завдання 4

Поясніть зміст наступних висловлювань римських юристів:

- а) Суворий закон, але це закон (*Dura lex, sed lex*).
- б) Звичай править законом (*Mos legem regit*).
- в) Закон не має зворотної сили (*Lex prospicit, non respicit*).
- г) Закон завжди точний (*Lex semper certa est*).

Завдання 5

Складіть та заповніть таблицю «Періоди розвитку римського права», враховуючи етапи розвитку політичної системи Римської держави та етапи формування джерел римського права.

Рекомендована література

1. Бек В. О. Роль римського права у формуванні інститутів цивільного права України // *Право та суспільство*. – 2019. – № 5. – С. 40-47.
2. Білоус А. О. Історія римського права. – Київ: Видавництво "Академія", 2008. – 304 с.
3. Деркач А. І. Правова природа та сутність римських договорів у сучасному українському праві // *Часопис Київського університету права*. – 2020. – № 3. – С. 77-84.
4. Задорожний Ю.А. Вплив рецепції римського приватного права на формування вищої юридичної освіти країнах романо-германської правової сім'ї Серія ПРАВО. Випуск 82: частина 1 Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024. С. 52-58.
5. Зайцев Д. М. Поняття зобов'язань у римському приватному праві: генезис та сучасне значення // *Юридичний журнал "Право України"*. – 2018. – № 9. – С. 67-72.

6. Крижановський В. П. Римське право і його вплив на формування європейських правових систем // *Часопис Київського університету права*. – 2015. – № 4. – С. 15-22.
7. Морозова О. В. Інститут власності у римському праві: порівняльний аналіз з сучасним цивільним правом України // *Право і суспільство*. – 2016. – № 2. – С. 35-41.
8. Оборотов Ю. М. Історичні основи ідей римського права в сучасному приватному праві України // *Вісник Одеського національного університету. Юридичні науки*. – 2012. – № 3. – С. 25-31.
9. Оніщук О. В. Інститути римського приватного права. – Київ: Логос, 2005. – 320 с.
10. Основи римського приватного права: Підручник / В. І. Борисова, О-75 Л. М. Баранова, М. В. Домашенко та ін.; За заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. – Х.: Право, 2008. – 224 с.
11. Падалка А. Г. Рецепція римського права у правових системах Європи та його вплив на українське право // *Вісник Львівського національного університету ім. Івана Франка. Юридичні науки*. – 2017. – № 2. – С. 89-96.
12. Римське приватне право : підручник / відпов. ред. Р. А. Майданик, Є. О. Рябоконь. Київ : Алерта, 2023. 386 с.
13. Римське право – доктринальна першооснова права та юридичної науки в країнах романо-германської правової сім'ї та Україні / Ю. А. Задорожній. – К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2009. – 173 с. – Бібліогр.: с. 159-172.
14. Римське право крізь призму традиції і судової практики / [Й. Рюкерт та ін.] ; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої ; [пер.: С. О. Глозов та ін. ; пер. за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої] ; ГО "Цивіліст. платформа", Центр дослідж. права ім. Савінї. – Харків : ЕКУС, 2022. – 510 с.
15. Стефанюк, І. В. Спадкове право в римському приватному праві та його вплив на сучасні правові

системи // *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки.* – 2014. – № 1. – С. 54-61.

16. Семенов О. В. Сервітути у римському праві та їх розвиток у сучасному земельному праві України // *Право і бізнес.* – 2013. – № 8. – С. 21-28.

17. Харитонов Є. О. Римське право як основа правового регулювання зобов'язальних відносин // *Юридична Україна.* – 2010. – № 7. – С. 22-29.

ЗАНЯТТЯ 3

Тема 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИВАТНОГО ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Питання для обговорення

1. Поняття приватно-правової системи (сім'ї).
2. Континентальна (романо-германської) приватно-правова система (основні риси).
3. Англо-американська приватно-правова система (основні риси).
4. Загальні риси інших приватно-правових систем (традиційної, мусульманської, центральноєвропейської та східноєвропейської).

Завдання 1

Порівняйте регулювання таких інститутів приватного права у романо-германській, англо-американській правових системах і в праві шаріату. Визначте основні відмінності та схожості дієздатності, юридичної особи та права власності.

Завдання 2

Створіть інтерактивну карту, яка відображає поширення романо-германської правової системи у світі. Позначте країни, які використовують цю систему, та коротко опишіть особливості її застосування в кожній з них.

Завдання 3

Створіть таблицю, яка відображає основні риси романо-германської правової системи, за такими категоріями як джерела права, структура права, концепція регулювання приватно-правових відносин, судова практика.

Завдання 4

Підготуйте аргументи для участі у дискусії «на тему "Чи можна вважати романо-германську правову систему універсальною для всіх країн світу?»

Завдання 5

Обґрунтуйте, чи доцільно в сучасних умовах зберігати дуалізм приватного права (цивільне і торгове право) в романо-германській правовій системі, зокрема в Україні.

Рекомендована література

1. Вербицький Д.В. Теоретико-правові аспекти формування прецедентного права. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 4. С. 12-15.

2. Колодяжна В.В. Історія формування та сучасний стан романо-германської правової сім'ї. Науковій вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 46-53.

3. Луць Л.А. Типологізація сучасних правових систем світу: відкрита лекція. Київ- Сімферополь: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Логос, 2007. 298 с.

4. Співвідношення загального права і права справедливості (на прикладі правової системи Англії).Л.О. Корчевна. Держава і право. Юрид. і політ. науки: Зб. наук. пр. 2003. Вип. 22.

5. Харитонов Є. Традиція приватного права в Україні: Між Сходом і Заходом (деякі питання методології розробки концепції приватного права в Україні) // Юридична Україна. – 2003. - №2. – С.14-19.

6. Харитонов О. Порівняльне право Європи. Посібник. – Х.: Одиссей., 2002

7. Шимон С.І. Приватне та торгове право зарубіжних країн: Навч.посіб. (Курс лекцій). К.: КНЕУ, 2010. 220 с .

ЗАНЯТТЯ 4

Тема 4. УНІФІКАЦІЯ ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРИВАТНОГО ПРАВА. КОНЦЕПЦІЯ LEX MERCATORIA

Питання для обговорення

1. Глобалізаційні процеси у сфері приватного права: уніфікація, гармонізація і адаптація правового регулювання приватних відносин.

2. Міжнародні організації у сфері уніфікації приватного права.

3. Концепція Lex mercatoria.

4. Акти міжнародної приватноправової уніфікації. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА, Правила ІКОТЕРМС, Принципи європейського договірної права, Звід принципів, правил та вимог Lex mercatoria СЕНТРАЛ, Принципи, визначення та модельні норми європейського приватного права DFCR, інші акти приватноправової уніфікації.

Завдання 1

Зробіть презентації про історію створення та діяльність міжнародних організацій: Гаазька конференція з міжнародного приватного права, Міжнародний Інститут уніфікації приватного права (УНІДРУА), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ).

Завдання 2

Зробіть таблицю "Еволюція Lex Mercatoria: Від середньовічних торгових звичаїв до сучасного міжнародного комерційного права", включіть аналіз ключових етапів розвитку Lex Mercatoria

Завдання 3

Підготуйте аргументи для участі у дебатах на тему: "Lex Mercatoria: Універсальний кодекс для міжнародної торгівлі чи загроза суверенітету національних правових систем

Завдання 4

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем

1. Вплив глобалізації на розвиток приватного права.
2. Значення міжнародних організацій в процесі уніфікації та гармонізації приватного права.
3. Правовий зміст категорії «Lex mercatoria».
4. "Principles of European Contract Law" (PECL): роль у процесі гармонізації.
5. "Draft Common Frame of Reference" (DCFR): зв'язок з гармонізацією європейського приватного права.
6. Вплив уніфікації приватного права на національний суверенітет країн-членів ЄС.
7. Гармонізація сімейного права Європейського Союзу: необхідність сучасності.

Рекомендована література

1. Горлачук М. В. "Lex Mercatoria як джерело регулювання міжнародної комерційної діяльності". – *Вісник Академії правових наук України*, 2018, № 1, с. 12-20.
2. Ковальчук Л. А. "Правова природа Lex Mercatoria та її значення у правовому регулюванні міжнародних комерційних контрактів". – Дисертація на здобуття ступеня доктора юридичних наук, Національний університет "Одеська юридична академія", 2019.
3. Літвінов А. І. "Уніфікація та гармонізація міжнародного приватного права: роль lex mercatoria". – *Юридичний журнал: Право України*, 2021, № 3, с. 45-52.
4. Погрібний С. І. "Lex Mercatoria: теоретичні основи та практика застосування". – *Науковий вісник Київського*

національного університету імені Тараса Шевченка. *Юридичні науки*, 2019, № 2, с. 23-29.

5. Проблеми модернізації приватного права в умовах євроінтеграції : збірник наукових праць / за заг. ред. Ю. В. Білоусова ; НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, Хмельницький університет управління та права. — Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2015. — 532 с.

6. Харитонов Є. О. Україна – Європа: проблеми адаптації у галузі приватного права : монографія. Одеса, 2017. 358 с.

7. Шведа І. Г. "Застосування норм *lex mercatoria* в міжнародному арбітражі". – Дисертація на здобуття ступеня кандидата юридичних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020.

ЗАНЯТТЯ 5

Тема 5. СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

Питання для обговорення

1. Особи та правоздатність у римському приватному праві.

2. Фізичні особи як суб'єкти приватних відносин у правових системах світу. Поняття право- і дієздатності в різних сучасних правових системах.

3. Юридичні особи як суб'єкти приватних відносин у правових системах світу:

3.1. Теорії юридичних осіб.

3.2. Організаційно-правові форми юридичних осіб у різних правових системах сучасності.

3.3. Право- і дієздатність юридичної особи. Доктрина *ultra vires* і відступ від цієї доктрини в сучасному корпоративному праві.

4. Держави, територіальні громади та інші публічно-правові утворення як суб'єкти приватних відносин.

Завдання 1

Визначте категорії фізичних осіб, які виокремлювалися за обсягом правоздатності в римському праві. Порівняйте правоздатність рабів та вільних громадян Риму, а також перегрінів та громадян Риму.

Завдання 2

Ганс, 15-річний хлопчик, який є громадянином Німеччини, вирішив купити i-Pad, оскільки захопився графічним дизайном і хотів використовувати його в своїй роботі. Ганс уже рік до цього розвивав свої успіхи в цій сфері, і на замовлення знайомих робив короткі анімації, що приносило йому власний дохід у розмірі 200-300 євро на місяць.

Дізнавшись про те, що Ганс придбав і-Pad, його мати звернулася до магазину, де він його придбав, стверджуючи, що договір є недійсним і вимагаючи повернути гроші.

1. Як має бути вирішена ця справа згідно з німецьким правом?

2. Як вона була б вирішена, якби Ганс був громадянином Франції?

3. Як вона була б вирішена, якби Ганс був громадянином України?

Завдання 3

Пані Метте, громадянка Данії, в рамках свого журналістського проекту у березні 2023 року прибула до м. Львів разом зі своїм 5-річним сином Андерсом і отримала посвідку на тимчасове проживання. У січні 2024 року Андерс, граючись на подвір'ї з Мишком, своїм товаришем, вдарив Мишка і той отримав струс мозку.

Батьки Мишка звернулися до суду з позовом до пані Метте з вимогою про відшкодування заподіяної Мишку майнової та моральної шкоди.

1. Як цей спір має бути вирішений згідно з законодавством Данії?

2. Як він має бути вирішений за законодавством України?

Завдання 4

Пан Джонатан, громадянин Великобританії, займався торгівлею деревиною як приватний підприємець. Однак з часом він вирішив відкрити свою компанію у формі ltd (закритої компанії) згідно з британським законодавством. При цьому пан Джонатан став у цій компанії єдиним засновником і водночас директором.

Оскільки діяльність з торгівлі деревиною була доволі ризикованою через пожежну небезпеку, пан Джонатан вирішив

застрахувати все своє обладнання та матеріали. Договір було укладено ним особисто.

Одного разу наприкінці літа сталася пожежа і все застраховане обладнання й матеріали згоріли. Пан Джонатан звернувся до страхової компанії, однак та відмовила виплатити йому страхове відшкодування, посилаючись на те, що договір було укладено не тим суб'єктом: обладнання й матеріали належали не пану Джонатану, а компанії, яку він створив, тому договір мала укладати саме ця компанія.

1. *Як слід вирішити цю справу?*

2. *Чи є компанія пана Джонатана окремим суб'єктом права, чи він і його компанія – це один і той самий суб'єкт? Поясніть сутність цієї компанії, використовуючи різні теорії юридичної особи.*

Завдання 5

Уявіть собі, що ви вирішили відкрити власну компанію для того, щоб здійснювати підприємницьку діяльність у сфері електронної комерції. Разом з вами засновниками компанії виступатимуть троє ваших друзів. При цьому на перших етапах у вас не буде найманих працівників (ви самі будете робити всю необхідну роботу для запуску бізнесу), а запланований дохід вашої компанії становитиме до 1 млн. грн. на рік.

1. *Визначте найбільш зручну організаційно-правову форму для цієї компанії згідно з законодавством України, Німеччини та Великобританії.*

Завдання 6

ТОВ “Прогрес”, компанія, що зареєстрована в Україні, уклало з IT-Development Ltd, компанією, зареєстрованою у Великобританії, договір купівлі-продажу, за умовами якого британська компанія зобов'язалася поставити українській мікročіпи на суму 500 тис. фунтів стерлінгів.

Британська компанія свої вимоги виконала частково. У поставлених партіях було виявлено значну частину чіпів із виробничими дефектами. Тому українська компанія відмовилася платити. До того ж, юристи зазначили, що від імені української компанії договір було укладено директором, паном Коваленком. Однак згідно зі статутом української компанії пан Коваленко не мав права укладати такого роду договори.

Британська компанія проти позову заперечувала. Компанія зазначала, що згідно з британським законодавством обмеження повноважень керівника юридичної особи, зазначені у внутрішніх документах такої особи (зокрема, в статуті), не мають юридичної сили.

1. *Як ця справа має бути вирішена згідно з українським законодавством?*

2. *Що таке доктрина ultra vires і чи застосовується вона сьогодні?*

Рекомендована література

1. Борисова, В. Теорії сутності юридичної особи: історія і сучасність [Текст]

/ В. Борисова // Вісник Академії правових наук України. 2001р. №4(27). - Х. : Право, 2001. - С. 117-130.

2. Основи римського приватного права: Підручник. Х.: Право, 2008. 224 с.

3. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. М.: Международные отношения, 1998. 512 с.

4. Цивільний кодекс України [Текст] : наук.-практ. комент. / І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]. - Харків : ЕКУС, 2020 - Т. 1 : Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. - 2020. - 928 с.

5. Шимон С.І. (2004). Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 220 с.

ЗАНЯТТЯ 6

Тема 6. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА РЕЧОВІ ПРАВА НА ЧУЖЕ МАЙНО В ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ СВІТУ

Питання для обговорення

1. Поняття права власності та речових прав на чуже майно. Вплив доктрини римського права на формування сучасної доктрини права власності і речових прав на чуже майно.

2. Об'єкти права власності та інших речових прав. Речі та майнові права.

3. Концепція розщепленої власності (права довірчої власності) в англо-американському праві.

4. Зміст права власності.

4.1. Володіння, користування і розпорядження як складові права власності в доктрині континентально-європейського права.

4.2. Зміст права власності в англо-американському праві (метафора «в'язка хворосту» («*bundle of sticks*»)).

5. Підходи до передання права власності: консенсуалізм і формалізм.

Завдання 1

Порівняйте підгалузь права власності та інших речових прав у романо-германській і в англо-американській правовій сім'ї. Назвіть 5 спільних і 5 відмінних рис цих двох правових сімей у цьому питанні.

Завдання 2

Паненко намаївнив у 2017 році 1,50987 біткоїна. Цю криптовалюту він зберігав у своєму віртуальному гаманці на платформі Whitebit. Однак у 2020 році через шахрайську кібероперацію 1 біткоїн було без його волі й згоди переведено на віртуальний гаманець невідомого користувача.

Паненко звернувся до суду з віндикаційним позовом про витребування біткоїна в осіб, які внаслідок злочинної операції стали незаконними володільцями його біткоїна. При цьому він посилався на ст.ст. 377-378 ЦК України. В якості доказу перебування його коштів на рахунках відповідачів Паненко надав експертний висновок, що підтвердив, що після серії транзакцій його біткоїн був розділений і опинився на рахунках 10 осіб (номери рахунків зазначені).

Однак суд у задоволенні позову відмовив, посилаючись на те, що біткоїн є нематеріальним об'єктом, а значить не є об'єктом права власності. Тому Паненко не міг подавати віндикаційний позов, адже це позов саме про захист права власності.

1. *Чи правильними є аргументи суду?*

2. *Які об'єкти можуть вважатися об'єктами права власності в країнах романо-германської правової сім'ї?*

3. *Як би ця справа могла бути вирішена у Великобританії?*

Завдання 3

Проаналізуйте категорію довірчої власності в англо-американському праві. Порівняйте право довірчої власності в англо-американському та українському праві. Назвіть 3 спільні і 3 відмінні ознаки.

Завдання 4

Сікорська була власницею квартири в м. Полтава. В цій квартирі була зареєстрована вона та її племінниця, якій Сікорська дозволила жити в цій квартирі на період навчання в університеті. Сама Сікорська проживала в будинку в передмісті Полтави.

Через рік після вступу до університету племінницю Сікорської відрахували за неуспішність. Тому Сікорська попросила її звільнити квартиру, як і домовлялися. Але

племінниця відмовилася, а натомість змінила всі замки й перестала пускати Сікорську в її власну квартиру.

Сікорська звернулася до суду з позовом про усунення перешкод у користуванні квартирою (негаторний позов, ст. 391 ЦК України) і просила суд також скасувати реєстрацію племінниці в цій квартирі. Однак суд у задоволенні позову відмовив, посилаючись на те, що Сікорська обрала неналежний спосіб захисту. В даному випадку, на думку суду, мова йде не про усунення перешкод у користуванні квартирою, а про витребування квартири з володіння племінниці (віндикаційний позов, ст. 387 ЦК України). Суд пояснював свою думку тим, що в цьому разі Сікорська позбавлена головним чином права володіти квартирою, отже вона неправильно обрала спосіб захисту.

1. *Чи правильними є аргументи суду?*
2. *Якого саме права була позбавлена Сікорська – володіння чи користування, і яке право їй треба захищати?*
3. *Які правомочності власника передбачені в англо-американському праві?*

Завдання 5

Водолажська в 2023 році придбала квартиру в м. Харків у Нестеренка. У січні 2024 року до неї пред'явила позов Коростецька про витребування в неї квартири як такої, що набута в особи, яка не мала права її продавати. Виявилось, що Нестеренко незаконно став власником квартири: Коростецька попросила його на час евакуації з м. Харкова в 2022 році подивитися за квартирою, а той, знайшовши документи на квартиру та підробивши довіреність від її імені, переоформив її на себе, а потім – продав Водолажській.

Суд задовільнив позов Коростецької, а тому квартира була перереєстрована на неї. Водолажській же було роз'яснено її право звернутися до Нестеренка з позовом про повернення їй сплачених за квартиру грошей.

1. Який підхід до передання права власності діє в Україні: формальний (абстрактний) чи консенсуальний?
2. Як би цей спір був вирішений у Німеччині?

Рекомендована література

1. Берман Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования / Пер. с англ. — 2-е изд. — М.: Издательская группа ИНФРА-М —НОРМА, 1998. — 624 с.
2. Основи римського приватного права: Підручник. Х.: Право, 2008. 224 с.
3. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 3: Право власності та інші речові права / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. — Харків : ЕКУС, 2023. — 808 с.
4. Шимон С.І. (2004). Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 220 с.
5. Ingeborg Schwenzer, Pascal Hachem, Christopher Kee, *Global sales and contract law* (Oxford Univ. Press, 2012).

ЗАНЯТТЯ 7

Тема 7. СІМЕЙНО-ШЛЮБНІ ВІДНОСИНИ В ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Питання для обговорення

1. Особливості регулювання сімейних відносин у сучасних правових системах. Принципи Європейського сімейного права.
2. Поняття шлюбу. Зміст матеріальних та формальних вимог до укладення шлюбу.
3. Майнові відносини подружжя. Режими майна подружжя.
4. Усиновлення як інститут приватного права. Інші форми влаштування дітей безбатьківського піклування.
5. Сурогатне материнство в правових системах світу.

Завдання 1

Складіть таблицю «Матеріальні та формальні вимоги до укладення шлюбу» в різних правових системах.

Завдання 2

Наведіть приклади нормативних актів Європейського Союзу в сфері сімейного права. Охарактеризуйте їх.

Завдання 3

Складіть таблицю заяв та застережень, які зроблені Україною при ратифікації конвенцій про міжнародне усиновлення дітей.

Завдання 4

Зробіть презентацію судового рішення у справі про розлучення з іноземцем.

Завдання 5

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем

1. Сучасні тенденції розвитку міжнародного сімейного права.
2. Поняття сім'ї у різних правових системах.
3. Поняття шлюбу в різних правових системах.
4. Принципи Європейського сімейного права.
5. Роль Європейського суду з прав людини формуванні Європейського сімейного права.

Рекомендована література

1. Гестаційне сурогатне материнство. *Огляд рішень ЄСПЛ*. URL:<https://www.echr.com.ua/gestacijne-surogatne-materinstvo-oglyad-rishen-yespl/>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
3. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
4. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
5. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 10.04.2024).
6. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину від 04.04.1997. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text (дата звернення: 30.04.2024).
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

8. Про допоміжні репродуктивні технології : проект Закону України від 27.07.2021 р. № 1607. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6NP00A>.

9. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ МОЗ України від 09.09.2013 р. № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#Text>.

10. Про допоміжні репродуктивні технології : проект Закону України від 27.07.2021 р. № 1607. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6NP00A>

11. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст. 135.

12. Чевичалова Ж. В. Сурогатне материнство у міжнародному приватноправовому і публічно-правовому аспектах. *Теорія і практика правознавства*. 2021. Т. 2, № 20. doi: 10.21564/2225-6555.2021.2.244910.

13. American Convention on Human Rights. URL: <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm> (дата звернення: 10.10.2021).

14. African Charter on the Rights and Welfare of the Child. URL: https://www.achpr.org/public/Document/file/English/achpr_instr_charterchild_eng.pdf.

15. Baby Manji Yamada vs Union of India & Anr on 29 September, 2008. URL : <https://indiankanoon.org/doc/854968/>.

16. Charter of Fundamental Rights of the European Union. 2012/C 326/02. URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.

17. Chevychalova Zh. Conflicting issues of legal regulation of surrogacy in private international law. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.apir.org.ua/index.php/lais/article/download/chev>

ychalova17/20&ved=2ahUKEwj6zKyKurqFAxVvQ_EDHYaQBRcQFnoECA4QAQ&usg=AOvVaw3ReInAv7eLHAuKRehpJ0SF

18. Mennesson v. France та Labassee v. France. URL: <https://search.ukr.net/?q=Mennes>(дата звернення: 10.10.2021).

19. Paradiso and Campanelli v. Italy: Lost in recognition. Filiation of an adopted embryo born by surrogate woman in a foreign country. URL:

<https://strasbourgobservers.com/2017/04/04/paradiso-and-campanelli-v-italy-lost-in-recognition-filiation-of-an-adopted-embryo-born-by-surrogate-woman-in-a-foreign-country/>.

20. Re X and Y (Foreign Surrogacy) [2008] EWHC 3030 (Fam). URL: <https://www.familylawweek.co.uk/site.aspx?i=ed28706>.

21. Rory Devine and R. Stickney, «Convicted surrogacy attorney». URL:<https://archives.fbi.gov/archives/sandiego/press-releases/2011/baby-selling-ring-busted>. 75 Rory Devine and R. Stickney, «Convicted surrogacy attorney».

ЗАНЯТТЯ 8

Тема 8. СПАДКОВІ ВІДНОСИНИ У ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Питання для обговорення

1.1 Загальні положення спадкового права зарубіжних країн.

1.2 Поняття універсального правонаступництва у спадковому праві. Підходи до розуміння правонаступництва в романському і германському праві.

2. Прийняття спадщини: романська, германська і англо-американська моделі. Поняття трасту в англо-американському спадковому праві.

3. Спадкування за заповітом. Види заповітів за формою вчинення. Межі свободи заповіту в романо-германському та англо-американському праві.

4. Спадкування за законом. Визначення черговості спадкування за законом: розряди і ступені у Франції, парантели в Німеччині. Права на спадщину іншого із подружжя.

Завдання 1

Проведіть порівняльний аналіз спадкування за заповітом, обравши законодавство двох зарубіжних країн на власний вибір.

Завдання 2

Порівняйте та визначте особливості правового регулювання спадкування за законом у Німеччині, Франції та США.

Завдання 3

Проаналізуйте правову природу спадкового договору за законодавством Німеччини, Австрії, Швейцарії, Угорщини. Висловіть власну думку з приводу спадкового договору між подружжям.

Завдання 4

Громадянка Німеччини Берта проживає у Берліні, володіє великими активами, що включають у себе фінансові рахунки в банках різних країн, та нерухомістю в своїй країні. Навесні 2024 року у клініці Берті лікарі поставили діагноз невиліковної хвороби. Розуміючи, що їй залишилось жити не більше двох років, Берта замислилась над тим, як розподілити майно, що належить їй на праві приватної власності. У неї є чоловік Ганс, який проживає з нею, двоє дорослих дітей – Анна, яка живе у Гамбурзі (Німеччина), і Леон, який проживає у Варшаві (Польща). Кожен із дітей Берти має вже свою родину. Подруга Берти відразу їй порадила скласти заповіт, але у розмові згадала також і про Європейський сертифікат про спадкування (European Certificate of Succession), який нібито спрощує на території країн ЄС формальності, що пов'язані зі встановленням статусу спадкоємців або повноважень адміністратора спадкової маси. Берта вирішила звернутись до юристів за правовою консультацією.

1. Що нормативно закріплено у законодавстві Німеччини з питань нерухомого майна, що входить до спадкової маси, якщо таке майно знаходиться на території Німеччини?

2. Проаналізуйте як у Німецькому цивільному уложенні (Цивільному кодексі) прописані норми стосовно об'єктів рухомого майна, що входять до спадкової маси?

3. Надайте роз'яснення щодо сутності Європейського сертифіката про спадкування (European Certificate of Succession) відповідно до Регламенту ЄС № 650/2012 («Рим IV» 2012 року). Чи могла Берта скористатись ним?

4. Які форми заповітів існують у праві зарубіжних країн? Які з них передбачені у Німеччині? Які в Україні? Розкрийте їх особливості.

Завдання 5

Громадянин України Павло виїхав з дружиною та дочкою на постійне місце проживання до Німеччини у 2012 році. У передмісті Гамбурга він придбав у приватну власність невеликий будинок і автомобіль марки Renault. В Україні у громадянина Павла залишилась приватизована однокімнатна квартира у місті Львів, в якій проживали його мати та рідний брат. Влітку 2024 року громадянин Павло захворів і невдовзі помер.

Після смерті громадянина Павла в нього залишилося майно: приватний будинок у передмісті Гамбурга, автомобіль марки Renault, зареєстрований у Німеччині, та приватизована однокімнатна квартира у місті Львів. Заповіт громадянин Павло не склав.

1. Хто входить до кола спадкоємців за законом відповідно законодавства Німеччини? Визначте їх черговість на отримання спадщини за законом відповідно системи парантел. Яка черговість спадкування в Україні?

2. Чим відрізняються романська система спадкування за законом та система парантел, що існують у праві зарубіжних країн? Роз'ясніть на наведить приклади в яких країнах застосовується із цих систем спадкування за законом.

3. Чи є відмінності у спадкуванні рухомого та нерухомого майна згідно Німецького цивільного уложення (Цивільного кодексу), якщо є, то які – роз'ясніть. Як це питання врегульовано законодавством України?

4. Право якої країни буде застосовано до об'єктів майна спадкодавця Павла – приватний будинок у передмісті Гамбурга, автомобіль марки Renault, зареєстрований у Німеччині, та приватизована однокімнатна квартира у місті Львів? Обґрунтуйте свій вибір.

5. Розкрийте сутність таких правових інститутів спадкового права зарубіжних країн як інститут спадкової трансмісії та інститут право представлення.

6. Роз'ясніть права на спадщину пережившого подружжя за правилами романсько-германської та англо-американської моделями спадкування. Чи відмінні вони, якщо так – то назвіть відмінності? Проаналізуйте в яких зарубіжних країнах права на спадщину пережившого подружжя ширше, а в яких вужче?

Завдання 6

Громадянка Німеччини Віола проживала у Франкфурті (Німеччина). Після її смерті лишилося цінне рухоме майно та двокімнатна квартира у Парижі, заповіт вона не складала, а спадкоємців за законом в неї не має.

1. Хто спадкуватиме майно померлої громадянки Німеччини? Як це відображено у Німецькому цивільному уложенні (Цивільному кодексі)?

2. Що означає категорія «відумерла спадщина»? Розкрийте її сутність.

3. Чи закріплено правовий інститут відумерлої спадщини у законодавстві зарубіжних країн? Наведіть приклади. Чи є відмінності в різних країнах щодо підходів розуміння цього інституту?

4. Як питання відумерлої спадщини врегульовано відповідно до законодавства України?

5. Змодельуйте ситуації спадкування відумерлого майна : 1) за правом універсального правонаступництва; 2) за правом окупації.

Завдання 7

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем

1. Рецепція римського спадкового права в сучасному спадковому праві зарубіжних країн.

2. Розширення принципу свободи заповіту як одна із вимог європейського цивільного законодавства.

3. Спадковий договір та договір довічного утримання за законодавством зарубіжних країн: порівняльний аналіз.

4. Призначення виконавця заповіту як гарантія захисту прав та інтересів учасників спадкових правовідносин у зарубіжних країнах.

5. Спадкування за правом представлення та спадкова трансмісія у праві зарубіжних країн: порівняльний аналіз.

6. Усунення права на спадкування у зарубіжних країнах. Негідний спадкоємець.

7. Фідеокомісарна субституція у спадковому праві зарубіжних країн.

8. Визнання спадкових прав за дітьми спадкодавця, зачатих після відкриття спадщини із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій у зарубіжних країнах.

9. Заповідальний відказ за законодавством зарубіжних країн.

10. Тлумачення заповіту: зарубіжна судова практика.

11. Відумерла спадщина в германській і романській спадкових системах.

12. Охорона спадкового майна як інститут спадкового права зарубіжних країн.

13. Особливості спадкового права мусульманських країн.

Рекомендована література

1. Васильєва В. В. Проблеми спадкування частки спадкоємця за заповітом у випадку його смерті до відкриття спадщини в Україні та країнах англо-американської правової системи права. Приватне право і підприємництво. 2016. Вип. 16. С. 69-72.

2. Валах В. В. Спадкове право зарубіжних країн. Міжнародне та зарубіжне право. URL: <http://pd.onu.edu.ua/article/view/216392/216488>.

3. Ватрас В. А. Міжнародні та національні джерела спадкового права: до питання про визначення змісту. Науковий

вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право, 2021, С. 97-101.

4. Діковська І. А. Міжнародне спадкування у ЄС та Україні: напрями адаптації права України до права ЄС. Київ: Алерта, 2020. 303 с.

5. Денисяк Н. М. Вчинення нотаріальних дій нотаріусом щодо спадкування за заповітом у деяких зарубіжних країнах. Юридичний науковий електронний журнал № 2, 2020. URL: http://lsej.org.ua/2_2020/31.pdf.

6. Дякович М. М., Михайлів М. О., Коссаk В. М. Особливості права спадкування дітей, народжених у результаті штучного запліднення. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 27, No. 4, 2020. P. 214-230.

7. Ільченко Г. Особливості спадкування за англійським правом. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 1. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2020/01\(108\)/08.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2020/01(108)/08.pdf).

8. Ішина Н. Інститут спадкового договору у законодавстві України та Німеччини: порівняльно-правовий аналіз. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2016/2_2016/part_3/9.pdf.

9. Кернична С. Я. Правове регулювання спадкування та заповітів в європейському законодавстві / С. Я. Кернична // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – К., 2011. – Вип. 47. – С. 378–382.

10. Ковальчук А. М. Право на обов'язкову частку майна у спадщині у зарубіжних країнах. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 3. С. 74-77.

11. Кравчик М. Б. Особливості розвитку спадкового договору та вплив іноземного законодавства на його формування. Науковий журнал Одеського державного університету внутрішніх справ «Південноукраїнський правничий часопис». Випуск 4, ч.2. 2019. С.121-125.

12. Кравчик М. Б. Форма заповіту за законодавством України та законодавством зарубіжних держав Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : Матеріали XXIV звітної науково-практичної конференції, м. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка. 7-8 лютого 2019 року, I частина. С. 166-169.

13. Курдельчук Д. Міжнародне спадкування – це складно і просто / Д. Курдельчук, Т. Момонт // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2012. – № 1. – С. 193–196.

14. Кухарев Є.О. Догматична конструкція універсального правонаступництва у сфері спадкового права. Вісник ХНУВС–Bulletin of KhNUA. 2020. № 3(90). URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/4775>.

15. Маньковський В.В. Історичний аспект становлення спадкування в Україні та його зв'язок з регулюванням спадкових відносин на землях Литви та Польщі. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 10. С. 131–133. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/33.pdf.

16. Михайлів М. О. Національне законодавство як джерело правового регулювання міжнародних спадкових відносин. Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 3, 2020. URL: <http://nvppp.in.ua/vip/2020/3/42.pdf>.

17. Михайлів М. О. Правова природа заповіту подружжя: порівняльно-правовий аналіз. The legal nature of marital testament: comparative law analyzes. Recht der Osteuropäischen Staaten. 2021. № 6. С. 54-61.

18. Михайлів М. О. Правове регулювання відповідальності спадкоємців за боргами спадкодавця за законодавством України та іноземних держав. Юридичний вісник. 2022. № 1. С. 78-85.

19. Михайлів М. О. Правова природа заповідального покладення: порівняльно-правовий аналіз. VII Юридичні могилянські читання : Всеукр. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 8-12 лист. 2021 р.) Миколаїв, 2021. № 5. С. 26-29.

20. Михайлів М. О. Усиновлені як спадкоємці за законом: порівняльно-правовий аналіз. Право і суспільство. 2021. № 6. С. 54-60.

21. Нелін О. Історико-правовий аналіз спадкового права України та країн континентальної Європи, Великої Британії і США // Юридична Україна: Щомісячний правовий часопис. – 2013. – № 3. – С. 4–8.

22. Отримання спадщини у Великобританії для іноземців. URL: <https://advokatveurope.com/otrimannya-spadshhini-u-velikobritaniyi>.

23. Павлів-Самойл Н., Мех Х. Аналіз спадкового права окремих країн ЄС. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2018. № 889 (Вип. 17). С. 175–181. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/feb/15623/29.pdf>.

24. Ракул О.В. Спадкове право України та європейських країн: деякі основні відмінності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.spilnota.org.ua/ru/article/id-1204/>.

25. Таран О.С. Тенденції розвитку європейського спадкового права щодо обов'язкової частки у спадщині. Право і суспільство. 2018. № 1 (ч. 2). С. 93–97.

26. Тимченко Л. Проблемні питання усунення від права спадкування. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. 2017. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/01_12_2017/pdf/38.pdf.

27. Труфанова Юлія, Яценко Христина. Спадковий договір: гармонізація з правом Європейського Союзу. Актуальні проблеми правознавства. 2022. №2. С.115-120.

28. Чепис І.В., Писарєва Е.А. Особливості правового регулювання спадкового договору в Україні та зарубіжних країнах. Вісник студентського наукового товариства Донецького

національного університету ім. Василя Стуса. 2021. № 13. Т. 1. С. 151–155.

29. Advokat v Europe. URL: <https://advokatveurope.com/uk/>.

30. Principles, definitions and model rules of European private law. URL: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/EUROPEAN_PRIVATE_LAW/EN_EPL_20100107_Principles_definitions_and_model_rules_of_European_private_law_-_Draft_Common_Frame_of_Reference_DCFR_.pdf.

31. Zweigert K., Kötz H. Einführung in die Rechtsvergleichen: Auf dem Gebiete des Privatrechts. 1996. URL: <https://www.amazon.de/Einf%C3%BChrung-die-Rechtsvergleichung-Privatrechts-Lehrbuch/dp/3161465482>.

Нормативно-правові акти:

1. ABGB Nacherbschaft bei Zeitgenossen. URL: https://www.jusline-at.translate.google.com/gesetz/abgb/paragraf/611?_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc.

2. Bürgerliches Gesetzbuch, BGB. URL: [https://www.gesetze-im-internet-de.translate.google.com/bgb/BJNR001950896.html?_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc#BJNR001950896BJNG019002377](https://www.gesetze-im-internet.de/translate.google.com/bgb/BJNR001950896.html?_x_tr_sl=de&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc#BJNR001950896BJNG019002377).

3. Code Civil des Français. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT00000607072>.

4. Civil Code of France, as of 1st July 2013. URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=450531.

5. Civil code of the Republic Of Lithuania (2000, July 18). URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.245495>.

6. Graždanskýj kodeks Českoj Respublyky [Civil Code of the Czech Republic]. (2012, February 03). URL: http://juristpraha.cz/ru/89_2012_rus.

7. Kodeks cywilny Rzeczypospolitej Polskiej: Ustawa z dnia 23.04.1964. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf>.

8. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. URL: https://www.ksiegarnia.beck.pl/media/product_custom_files/1/9/19771-kodeks-rodzinny-i-opiekunczy-kodeks-pro-sim-ju-ta-opiku-yuliiia-vovchko-fragment.pdf?srsId=AfmBOooQ66P7n4ILOUkq7czprCJka7ozwlQmwdJeq4feq0ZMsmBzoMI1.

9. Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32012R0650>.

10. Spanish Civil Code, approved by Royal Decree of July 24, 1889. Ministerio De Justicia, 2016. URL: [https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_\(Codigo_Civil_Espanol\).PDF](https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/DocumentacionPublicaciones/Documents/Spanish_Civil_Code_(Codigo_Civil_Espanol).PDF).

11. Swiss Civil Code. 1907. URL: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233/en.

12. Uniform Probate Code. Uniform Law Annotated. Volume 8. Estate, Probate and Related Laws. Uniform Probate Code. Part 1 (§1-101-1010). West Group. St. Paul, Minn., 1998. 492 p.

ЗАНЯТТЯ 9

Тема 9. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Питання для обговорення

1. Підстави виникнення та припинення зобов'язань у римському приватному праві.
2. Поняття і систематика зобов'язань. Квazіконтрактні та квazіделіктні зобов'язання в сучасних правових системах.
3. Поняття договору в романо-германському і в англо-американському праві.
4. Укладення договору. Поняття каузи в романському праві. Доктрина зустрічного надання (consideration) в англо-американському праві. Стадії і момент укладення договору.
5. Відповідальність за порушення договору. Обов'язок виконати зобов'язання в натурі й обов'язок відшкодувати збитки. Визначення розміру збитків у разі порушення договору.
6. Підстави звільнення від відповідальності за невиконання та неналежне виконання договору.

Завдання 1

Позивач – вантажоотримувач (ТОВ “Продсервіс”) висунув позов до експедитора “Транспостач” та перевізника “АТП-1664” про стягнення солідарно вартості втраченого вантажу. Позивач відповідно до договору купівлі-продажу придбав спеціальне обладнання у німецького виробника.

Для організації міжнародного перевезення ТОВ “Продсервіс” уклав договір перевезення з експедитором “Транспостач” за маршрутом “Гамбург – Полтава”. У свою чергу, експедитор на підставі договору на транспортно-експедиційне обслуговування та перевезення вантажів автомобільним транспортом доручив перевізнику здійснити перевезення.

У ході судового розгляду встановлено, що вантаж, прийнятий до перевезення, не був доставлений до вантажоотримувача, а тому його визнано втраченим.

1. *Як урегулювати ситуацію, що виникла (за правом України, за правом Німеччини)?*

2. *Як вирішити питання про компенсацію втраченого вантажу (за правом України, за правом Німеччини)?*

Завдання 2

У квітні 2003 р. до господарського суду звернулася українська торговельна компанія з позовом до корпорації “JMM”, зареєстрованої у Великій Британії, яка в односторонньому порядку змінила асортимент продукції, що поставлялася за договором міжнародної купівлі-продажу товарів. В обґрунтування свого позову українська компанія посилялася на норми внутрішнього законодавства; відповідач висунув свої заперечення, спираючись на положення Віденської конвенції “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” від 11 квітня 1980 р..

1. *Право якої держави повинен застосувати суд?*

2. *Чи є тут порушення зобов'язань?*

3. *Як цю справу вирішити із застосуванням українського права, британського права?*

Завдання 3

04 листопада 2021 року між сторонами був укладений договір № 3 про надання медичної допомоги (медичних послуг) з ведення пологів, предметом якого є надання позивачці кваліфікованої медичної допомоги, що полягає у веденні пологів позивачки, на суму 58 992 грн 00 коп. Додатковою угодою №1 від 07 лютого 2022 року до цього договору передбачено, що вартість вибору лікаря для індивідуального проведення пологів становить 19 600 грн 00 коп..

Позивачка вказувала, що на виконання умов договору та додаткової угоди №1 до нього вона сплатила на користь відповідача грошові кошти в повному обсязі. Зазначала, що згідно з пунктом 10.1 договору, термін дії даного договору спливає з підстав того, що надання подальшої медичної допомоги за цим договором є неможливим, оскільки вона провела пологи в іншому лікувальному закладі. Одночасно спливає і термін дії додаткової угоди №1 до договору від 04 листопада 2021 року. Таким чином, відповідачем їй не було надано послуги за договором, у зв'язку з чим позивачка вважала, що їй підлягають поверненню грошові кошти у повному обсязі, сплачені нею відповідачу.

1. *Вирішіть справу по суті. Чи є тут підстави для розірвання договору?*
2. *Як ця справа буде вирішена за правом США?*

Завдання 4

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем

1. Належне виконання (solutio) як підстава припинення зобов'язань.
2. Зарахування (compensatio) як підстава припинення зобов'язань.
3. Новація (novatio) як підстава припинення зобов'язань.
4. Мирова угода про непред'явлення вимоги (pactum de non petendo) як підстава припинення зобов'язань.
5. Прощення боргу (remissio debiti) як підстава припинення зобов'язань.
6. Факти смерті боржника або кредитора як підстава припинення зобов'язань.
7. Злиття кредитора і боржника в одній особі (confusio) як підстава припинення зобов'язань.
8. Неможливість виконання зобов'язання як підстава припинення зобов'язань.

9. Угода сторін, або зворотна домовленість сторін (contrario consensu) як підстава припинення зобов'язань.

10. Втрата правосуб'єктності (capitis deminutio) як підстава припинення зобов'язань.

11. Сплив позовної давності як підстава припинення зобов'язань.

Рекомендована література

1. Баранова Л. М. Невиконання та неналежне виконання як види порушення зобов'язання. Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 92-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова, 28 лют. 2014 р. Харків, 2014. С. 87-90.

2. Гончаренко В. О. Підстави звільнення від відповідальності за невиконання договірних зобов'язань у римському приватному праві *Римське право і сучасність*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 травня, 2019 року) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитонова. – Одеса : Фенікс, 2019. С. 30-31.

3. Горецька Х. В. Особливості зобов'язання як цивільно-правової категорії реципованої з Римського приватного права / Х. В. Горецька, С. В. Фіцик. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 91-93.

4. Денисова Ю. Коронавірус vs бізнес: як визнати COVID-19 форс-мажором у ЗЕД-контрактах. Mind.ua. 2020. 5 травня. URL: <https://mind.ua/openmind/20210598-koronavirus-vs-biznes-yakviznati-covid-19-fors-mazhorom-u-zed-kontraktah>.

5. Мартинюк Л. П. Відшкодування збитків як правовий наслідок порушення договорів за законодавством України, Німеччини та Франції. Вісник Одеського національного університету. Серія : Правознавство. 2017. Т. 22, Вип. 2. С. 64-75. ://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_prav_2017_22_2_10

6. Мельник О.О. Звільнення боржника від відповідальності у разі неможливості виконання договірних зобов'язання. Юридичний науковий журнал. 2016. № 3. С. 57-60.

7. Панченко О.І. Цивільно-правова відповідальність поліцейських в Україні: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. К.: МВСУ НАВС, 2019. 228 с

8. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право: Підручник /О.А Підпригора, Є.О. Харитонов. К.: Юрінком Інтер, 2003. 512 с.

9. Слома В. М. Зобов'язання з множинністю суб'єктів у цивільному праві України. дис. доктора юрид. наук : 12.00.03. Західноукраїнський національний університет. Тернопіль, 2020. 490 с.

10. Стусенко М. Л. Поняття та правова природа правових наслідків порушення договору в цивільному праві України, Російської Федерації та ФРН/ Вісник Одеського національного університету. Серія : Правознавство. 2014. Т. 19, Вип. 1. С. 137-143. URL://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_prav_2014_19_1_18

11. Французький цивільний кодекс (Кодекс Наполеона) / Пер. з фр. В. Захватаєв; Передмова: А. Довгерт, В. Захватаєв; Додатки 1–4: В. Захватаєв; Відп. ред. А. Довгерт. К.: Істина, 2006. 1008 с.

12. Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн.- Навч. посіб. (Курс лекцій). К.: КНЕУ, 2004. 220 с.

13. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBI. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 14. März 2023 (BGBI. 2023 I Nr. 72) geändert worden ist. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>

14. Berger K., Behn D. Force Majeure and Hardship in the Age of Corona: A Historical and Comparative Study. McGill Journal of Dispute Resolution. 2019–2020. Vol. 6. № 4. P. 78-130. URL: <https://mjdrrdm.ca/files/sites/154/2020/07/Berger-and-BehnForce-Majeure-and-Hardship-in-the-Age-of-Corona-1.pdf>.

15. Crane Frederick E. The Magic of the Private Seal. *Columbia Law Review*. 1915. Vol. 15, no. 1. P. 24–36. URL: <https://doi.org/10.2307/1110530>

16. Code civil. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/

17. Chitty J., Hugh G. B. Chitty on Contracts. 2012. Vol. 1, General Principles. 31st ed. London: Sweet & Maxwell : Thomson Reuters.

18. ELI Principles for the COVID-19 Crisis / European Law Institute. Vienna, 2020. URL: https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Principles_for_the_COVID-19_Crisis.pdf.

19. German Civil Code. URL: https://www.gesetzeim-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html.

20. Heldrich A., Rehm G.M. Modernization of the German Law of Obligations: Harmonization of Civil Law and Common Law in the Recent Reform of the German Civil Code. Comparative Remedies for Breach of Contract. Ed. by N. Cohen and E. McKendrick. Oxford, 2005. P. 125-130.

21. Handy C. No Act of God Necessary: Expanding Beyond Louisiana's Force Majeure Doctrine to Imprévision. *Louisiana Law Review*. 2019. Vol. 79. Iss. 1. P. 241–280. URL: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/lalrev/vol79/iss1/10>.

22. Reimann M. and Zimmermann R. (eds). The Oxford Handbook of Comparative Law. 2006. Online edn, Oxford Academic.

23. Kaufmann H. Christian Wollschläger, Die Entstehung der Unmöglichkeitstheorie. Zur Dogmengeschichte des Rechts der

Leistungsstörungen. Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte: Romanistische Abteilung. 1971. Vol. 88. Iss. 1. S. 518–526. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.7767/zrgra.1971.88.1.518/pdf>.

24. Remy Ph. La responsabilité contractuelle: histoire d'un faux concept // Revue trimestrielle de droit civil. № 2. avr. juin 1997. P. 323-355.

25. Saleilles R. De la responsabilité précontractuelle. *Revue Trimestrielle de Droit Civil*. 1907. N. 6. P. 697 – 717.

26. Topf C. International definitions of force-majeure amid COVID-19. URL: https://www.horten.dk/~media/pdf-til-download/international-definitions-offorce-majeure-amid-covid-19_horten.pdf.

27. Treitel G. H. The Law of Contract. London, UK: Sweet & Maxwell, 2023. 1280 p.

28. The Principles on European Contract Law URL: http://www.trans-lex.org/400200/_/pecl/

29. Uniform Commercial Code. URL: <https://www.uniformlaws.org/acts/ucc>

30. Zweigert K., Kötz H. Introduction To Comparative Law. Oxford, UK: Clarendon Press, 1998. 744 p.

ЗАНЯТТЯ 10

Тема 10. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Питання для обговорення

1. Поняття та підстави виникнення недоговірних зобов'язань. Види недоговірних зобов'язань.
2. Поняття деліктних зобов'язань. Принцип генерального і сингулярного делікту в різних правопорядках.
3. Умови деліктної відповідальності.
4. Відшкодування моральної шкоди
5. Зобов'язання з безпідставного збагачення: поняття, підстави виникнення й характерні ознаки.

Завдання 1

Карпенко працював у ГУНП Хмельницької області понад 20 років. За цей час він отримав звання полковника і протягом останніх 3 років обіймав посаду начальника слідчого управління.

Однак у лютому 2023 року Карпенка було звільнено у зв'язку зі скороченням його посади. Карпенко вважав рішення про його звільнення незаконним і звернувся до суду з вимогою про скасування цього рішення і поновлення його на посаді. Крім цього, Карпенко вимагав стягнути з відповідача заподіяну йому моральну шкоду в розмірі 2000000 грн., аргументуючи це тим, що: а) для нього звільнення стало сильним ударом, який він важко переживав; б) він віддав службі 20 років свого життя і мав бездоганну репутацію, яка постраждала у зв'язку з його звільненням; в) він втратив повагу й авторитет серед своїх колег.

Відповідач проти позову заперечував. Щодо відшкодування моральної шкоди зазначив, що: а) страждання Карпенка жодним чином ним не доведені; б) як особа, що обіймала такі відповідальні посади, Карпенко володіє високим

рівнем емоційної стійкості, тому його страждання переоцінені;
в) не можна дозволити стягнути таку велику суму, адже це стягнення відбуватиметься за рахунок державного бюджету.

1. *Що таке моральна шкода?*
2. *Як визначається розмір моральної шкоди?*
3. *Чи підлягає позов Карпенка у частині відшкодування моральної шкоди задоволенню?*

Завдання 2

Поясніть поділ зобов'язань у римському праві на договірні, деліктні, квазіконтрактні та квазиделіктні. Які зобов'язання відносилися до кожного з цих видів? Чи існує подібний поділ у сучасному праві зарубіжних країн? Чи існує подібний поділ в сучасному українському праві? Знайдіть приклади кожного з цих видів зобов'язань у українському праві.

Завдання 3

Журналіст Городов опублікував на сайті видання “Новини Сьогодні” статтю, в якій розповів про депутата місцевої ради Курганова і його позашлюбні зв'язки з підприємцею Ковальською. За даними журналістського розслідування депутат витратив на подарунки Ковальській (прикраси з діамантами, автомобіль, квартира тощо) більше 200 000 доларів США протягом останніх двох місяців. При цьому офіційний задекларований дохід Городова за весь рік склав менше 20 000 доларів США.

Курганов подав до суду позов, у якому просив спростувати поширену про нього інформацію, стверджуючи, що вона є недостовірною, а також такою, що порушує його право на невтручання в приватне життя. Крім цього, Курганов просив суд стягнути з Городова моральну шкоду в розмірі 1 000 000 грн.

1. *Який вид зобов'язання має місце в цій справі?*
2. *Поясніть, що таке система генерального делікту, сингулярного делікту та змішаного делікту?*

3. *Яка система діє в праві України? Як слід вирішити цю справу?*

Завдання 4

Ковальов повертався додому після роботи пізно ввечері наприкінці листопада. У зв'язку зі складними погодними умовами (ожеледиця й дощ), відсутністю вуличного освітлення через блекаут, а також суттєвими проблемами з дорожнім покриттям, що виникли внаслідок нещодавнього обстрілу, Ковальов, проїжджаючи нерегульоване перехрестя, не помітив легковий автомобіль і не пропустив його, хоча був зобов'язаний пропустити згідно з дорожніми знаками. Внаслідок цього відбулося зіткнення і легковий автомобіль, власником якого був Власенко, було пошкоджено (тріснув бампер, розбито фари тощо).

Власенко звернувся до Ковальова з позовом про відшкодування йому майнової шкоди в сумі 50 000 грн. та моральної шкоди в сумі 20 000 грн. Ковальов проти позову заперечував, указуючи на те, що а) він не перевищував максимально встановленої швидкості руху на цій ділянці дороги; б) він об'єктивно не міг побачити автомобіль Власенка через погану видимість; в) в автомобілі Власенка не працювала права передня фара, що також ускладнювало видимість цього автомобіля. Всі ці обставини були описані в протоколі поліції, складеному на місці ДТП.

1. *Назвіть умови деліктної відповідальності. Які умови відповідальності необхідно встановити в цій справі?*

2. *Як слід вирішити цю справу?*

Рекомендована література

1. Карнаух Б.П. Генеральний делікт vs. делікт необережності: ми не такі різні, як заведено вважати. Порівняльне цивільне та сімейне право. 2012. № 1-2.

2. Карнаух, Б. П. Вина як умова цивільно-правової відповідальності [Текст] : монографія / Б. П. Карнаух ; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2014. - 224 с.

3. Основи римського приватного права: Підручник. Х.: Право, 2008. 224 с.

4. Підопригора, О.А., Харитонов, Є.О. Римське право : підруч. К. : Юрінком Інтер, 2009. — 528 с.

5. Приступа, С. Н. Концептуальні засади компенсаційної функції цивільного права [Текст] / С. Н. Приступа // Вісник Академії правових наук України. 1996р. №6. - Х. : Акад. Правових наук України, 1996. - С. 153-160.

6. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: в 2 тт. Том 2. М.: Международные отношения, 1998. 512 с.

ЗАНЯТТЯ 11

Тема 11. СПОСОБИ ТА ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРИВАТНИХ ПРАВ У ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Питання для обговорення

1. Право на захист приватних прав.
2. Система способів захисту приватних прав.
3. Право на доступ до суду в контексті ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
4. Юрисдикційні форми захисту приватних прав:
 - 4.1. Адміністративний захист
 - 4.2. Судовий захист
 - 4.3. Альтернативні форми вирішення спорів (медіація, арбітраж, онлайн вирішення спорів тощо).

Завдання 1

Зробіть правовий аналіз комерційного спору у міжнародному комерційному арбітражі при ТПП України та у державних судових установах, використовуючі відповідні реєстри арбітражних і судових рішень.

Сформулюйте переваги та недоліки розгляду комерційного спору у міжнародних комерційних арбітражах порівняно з державними судами.

Завдання 2

Проаналізуйте судову практику щодо реалізації права на доступ до суду в контексті ст. 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Зробіть узагальнення та правові висновки.

Завдання 3

Компанія (GmbH) «Campio Group», зареєстрована у Німеччині, системно займається поставкою деталей, що

використовуються для обслуговування обладнання в процесі виробництва ТОВ «Діджитал», яка зареєстрована в Україні.

Після отримання останньої поставки ТОВ «Діджитал» з'ясувало, що деталі мають дефекти, які не відповідають зазначеним стандартам зразків, наслідком чого відбулись затримки у виробництві та фінансові втрати ТОВ «Діджитал».

Компанія (GmbH) «Campio Group» не визнає, що деталі не відповідають встановленим стандартам зразків, підтверджуючи висновками внутрішнього контролю якості продукції.

Міжнародна комерційна угода, укладена між компанією (GmbH) «Campio Group» та ТОВ «Діджитал», передбачає, вирішення всіх спорів за допомогою комбінованої процедури медіація-арбітраж на базі Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Вирішення комерційного спору за допомогою медіації не призвело до врегулювання конфлікту між компанією (GmbH) «Campio Group» та ТОВ «Діджитал», тож розгляд спору відповідно до комбінованої процедури переходить до арбітражу. При цьому компанія (GmbH) «Campio Group» подала клопотання про призначення арбітром особу, яка виконувала функції медіатора між компанією (GmbH) «Campio Group» та ТОВ «Діджитал».

1. Опишіть алгоритм дій сторін у разі невдалого медіаційного процесу.

2. Правомірне чи неправомірне клопотання компанії (GmbH) «Campio Group» щодо призначення арбітра. Обґрунтуйте свою позицію.

Завдання 4

Підготуйте есе на одну із запропонованих тем

1. Медіація та її роль у вирішенні спорів
2. Співвідношення медіації та арбітражу при вирішенні міжнародних комерційних спорів
3. Правове регулювання альтернативних способів вирішення спорів у ЄС
4. Комбіновані медіаційні процедури
5. Функції державних судів та арбітраж: можливості та зобов'язання

Рекомендована література

1. Альтернативне вирішення спорів: підручник; за заг. ред. Ю. Д. Притики. Київ: ВД «Дакор», 2021. 436 с.
2. Альтернативні способи вирішення спорів: навчальний посібник; за заг. ред. Ю. Д. Притики. Харків: Право, 2019. 264 с.
3. Андрейченко С. С., Громовенко К. В., Волощук О. Т., Колесник В. Ю. Міжнародний комерційний арбітраж. Фенікс, 2021. 218с.
4. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.
5. Alexander Nadja, Tunkel Natasha. International Commercial Mediation and Dispute Resolution Contracts. Singapore Management University. Research Collection School Of Law, 2022. 35 p.
6. Chua, E. The Singapore Convention on Mediation - A Brighter Future for Asian Dispute Resolution. *Asian Journal of International Law*. 2019. 11 -p.
7. Feehily, R. International Commercial Mediation: Law and Regulation in Comparative Context. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 264p.
8. Salehijam, M. Mediation and Commercial Contract Law: Towards a Comprehensive Legal Framework (1st ed.). London: Routledge, 2020. 232p.
9. Schnabel, Timothy: The Singapore Convention on

Mediation: A Framework for cross-border Recognition and Enforcement of Mediated Settlements. *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal*. 2019. Vol. 19(1). 60p.

10. Sussman E. The Singapore Convention. Promoting the Enforcement and Recognition of International Mediated Settlement Agreements. *ICC Dispute Resolution Bulletin*. 2018. №3. C.42-54.

11. Zeynep Derya Tarman. Mediation as an alternative means of resolving disputes. *Review of International Geographical Education*. 2021. №11(2). С. 183-194.

Нормативно-правові акти

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй «Про міжнародні угоди про врегулювання в результаті медіації» 2018 року URL: http://www.imcitrал.Org/pdf/english/commissionssessions/51stsession/Annex_I.pdf.

2. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародну комерційну медіацію та міжнародні мирові угоди, укладені в результаті медіації 2018 року URL: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/_mediation_guide_e_ebook_rev.pdf

3. Директива №2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах від 21.05.2008. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95.

4. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру від 24.06.2002 року, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_117#Text.

5. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

6. Кодекс професійної етики медіатора Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України Затверджений Рішенням Президії

Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 07 грудня 2022 року. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Kodeks-etyky-MKAS_dlya-sajtu.pdf

7. Кодекс професійної етики медіатора Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України Затверджений Рішенням Президії Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України від 07 грудня 2022 року. URL: https://macom.org.ua/wp-content/uploads/ZKodeks-etyky-MAK_ukr.pdf

8. Правила медіації Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України Затверджені Рішенням Президії Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 02 серпня 2022 року. URL: https://icac.org.ua/wp-content/uploads/Pravyla-mediatsiyi_UA.pdf

9. Правила медіації Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України Затверджені Рішенням Президії Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України від 02 серпня 2022 року. URL: https://macom.org.ua/wp-content/uploads/Pravyla-mediatsiyi_UMAC_UA_2023.pdf

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Індивідуальна робота є невід'ємним складником навчальної дисципліни «Основи приватного права».

Метою індивідуальної роботи є закріплення, розширення та поглиблення спеціальних правових знань щодо змісту норм законодавства, яке спрямоване на регулювання правовідносин в приватній сфері, практикум його застосування, активізації аналітичної діяльності, вироблення вмінь самостійного аналізу та тлумачення законодавства, проведення науково-дослідницької роботи, а також практичних навичок у цій сфері.

Завданнями індивідуальної роботи є формування розуміння теоретичних основ навчальної дисципліни «Основи приватного права», що спираються на науково-обґрунтовані концепції і доктрини; опанування навичок самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати наукову літературу, отримувати здатності дослідницької роботи; вироблення вміння аналізувати правозастосовну практику, кваліфіковано обґрунтувати, спираючись на норми права та самостійну правову точку зору.

Індивідуальна робота виконується у позааудиторний час самостійно.

Вибір видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та узгодженням з викладачем на початку навчального семестру.

Види індивідуальних робіт та диференціація балів

1. **0-10 балів** – наукова доповідь, узагальнення правозастосовної практики, створення короткометражного фільму, написання та опублікування наукової статті.

2. **0-5 балів** – *реферат*, есе, розробка схем, таблиць, діаграм, складання термінологічного словника, написання та опублікування тез доповіді на конференції.

3. **0-3 балів** – анотування прочитаної додаткової літератури з курсу, створення презентації.

Сумарно максимальний бал за виконання індивідуальної роботи – 10 балів. Кількість балів може зменшуватися у разі неповного врахування вимог щодо виконання відповідного виду індивідуальної роботи.

Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи здійснює керівник, яким може виступати викладач, закріплений кафедрою за академічною навчальною групою (на практичних заняттях), або лектор (у випадку підготовки наукової доповіді, наукової статті, тез наукової доповіді). При виникненні певних питань рекомендується звертатися за консультаціями до викладача з метою отримання необхідних роз'яснень щодо організації та виконання індивідуальної роботи.

Індивідуальні роботи надаються для перевірки та оцінення не пізніше 15 днів до закінчення семестру.

Індивідуальна робота, що містить академічний плагіат, не зараховується.

Методичні рекомендації до виконання індивідуальної роботи

Наукова доповідь (0-10)

Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, судова практика, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Наведені посилання на використані джерела.

Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору.

Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Узагальнення правозастосовної практики (0-10)

Здобувач вищої освіти проаналізував 30-50 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів.

Узагальнення належним чином оформлено, наведені посилання на джерела інформації, містить вступ, в якому вказується на актуальність та мету роботи, змістовну частину, яка структурує процесуальні документи відповідно до правової позиції, та висновки.

У висновках зроблено акцент на проблемах правозастосування, наявності розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні, недоліках і похибках у діяльності правозастосовних органів, існуванні прогалин у законодавстві, неоднаковості у тлумаченні оцінних понять тощо. Узагальнення ілюструється за допомогою презентації.

Посилання оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та

документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Створення короткометражного фільму (0-10)

Презентується фільм тривалістю не менш 2-3 хвилин аудіо-відео або відео контенту. Сюжет фільму ґрунтується єдиною метою, містить ідею, яка заздалегідь обговорена з науковим керівником. Фільм виконаний якісно, звук чіткий, є доступним для перегляду.

Написання та опублікування наукової статті (0-10)

Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, що ним вивчається. Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Реферат (0-5)

Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі

погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Есе (0-5)

Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із судової практики, прецедентах Європейського суду з прав людини, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.

Обсяг має бути 3-5 сторінок А4, оформлене у форматі doc./docx, 14 кеглем, шрифт – Times New Roman, через 1,5 інтервали без перенесень. Параметри сторінки: ліве поле – 2 см, праве – 2 см, верхнє та нижнє – 2 см, абзацний відступ – 1,25 см.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Розробка схем, таблиць, діаграм (0-5)

Розроблено схему, таблицю, діаграму на основі комплексного аналізу чинного законодавства, узагальнення правозастосовної практики, опанування літературних джерел з навчальної дисципліни, яку вивчає здобувач вищої освіти.

Належна систематизація матеріалу дозволила ґрунтовно проаналізувати взаємозв'язки, відмінності тощо. Цей вид індивідуальної роботи бажано проілюструвати презентацією, що значно підвищує її ілюстративність. Робота виконана акуратно, ретельно, ґрунтовно, самостійно.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennynyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Складання термінологічного словника (0-5)

Здобувач вищої освіти повністю виконав завдання стосовно створення задалегідь узгодженого переліку термінів, що відображають термінологію галузі (кількох галузей) знань або лексику спеціальної сфери. Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою дисципліни, що вивчається, та надано їх визначення. Підготовлений словник містить не менше 15 термінів. Здобувач спирався при підготовці словника на чинне законодавство, міжнародні нормативні акти, практику Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду, а також сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.

Має бути оформлене у форматі doc./docx, 14 кеглем, шрифт – Times New Roman, через 1,5 інтервали без перенесень. Параметри сторінки: ліве поле – 2 см, праве – 2 см, верхнє та нижнє – 2 см, абзацний відступ – 1,25 см.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Написання та опублікування тез доповіді на конференції (0-5)

Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Анотування прочитаної додаткової літератури з курсу (0-3)

В роботі здійснена анотація обраних за погодженням з викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення.

Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації.

Здобувач продемонстрував уміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка здобувача щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.

Обсяг анутовання підлягає не менше ніж 20 сторінок з наукового джерела (розділ, підрозділ монографії) або ж не менше ніж 2 наукові статті з проблематики в рамках навчальної дисципліни.

Анотування має бути у форматі doc./docx, 14 кеглем, шрифт – Times New Roman, через 1,5 інтервали без перенесень. Параметри сторінки: ліве поле – 2 см, праве – 2 см, верхнє та нижнє – 2 см, абзацний відступ – 1,25 см.

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloaoforlennyaspyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

Створення презентації (0-3)

За допомогою програми Microsoft PowerPoint або за вибором здобувача іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни, що вивчається. Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити 10-15 слайдів та повністю розкривати питання.

Презентаційний проект може включати: практико-орієнтований напрям (націлений на соціальні-правові інтереси, використовуються методи сучасної науки: моделювання,

соціологічне опитування тощо); дослідницький напрям (за структурою нагадує справжнє наукове дослідження, включає обґрунтування актуальності обраної теми, позначення завдань дослідження, обов'язкове висунення гіпотези з подальшою її перевіркою, обговорення отриманих результатів); інформаційний напрям (спрямований на збір інформації про якийсь об'єкт, явище з метою його аналізу, узагальнення та подання для широкої аудиторії); творчий напрям (передбачає максимально вільний і нетрадиційний підхід до оформлення результатів, наприклад, альманахи, інтелектуальні ігри, наукові відеокліпи тощо).

Список використаних джерел оформлюється відповідно до вимог бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (<https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennypyskuvykorystanyhdzherel.pdf>).

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. База даних транснаціонального права Кельнського університету, Німеччина: <http://www.trans-lex.org>
2. Законодавство Європейського Союзу: <https://eur-lex.europa.eu/>
3. Інститут порівняльного та міжнародного приватного права ім. Макса Планка (Max Planck Institute for Comparative and International Private Law) – www.mpipriv.de
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>
5. Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
6. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України . URL: <http://www.kmu.gov.ua>
7. Офіційний веб-портал Верховного Суду . URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/
8. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України . URL: <https://ccu.gov.ua/>
9. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України . URL: <https://minjust.gov.ua/>
10. Центр українсько-європейського наукового співробітництва - <https://cuesc.org.ua/>

Інтернет-ресурси з навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Основи приватного права»

Портал НЕІК – навчальний електронний інформаційний комплекс з курсу «Основи приватного права» – <https://neik.nlu.edu.ua/>

Портал АСУ – <https://acsnew.nlu.edu.ua/>

Критерії оцінювання результатів навчання та форми контролю з навчальної дисципліни «Основи приватного права»

Поточний контроль знань студентів включає контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять розраховується загальноарифметична кількість балів (максимальна оцінка 90 балів за 3 модулі), що включається до підсумкової рейтингової оцінки; контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів, виконання тестового завдання тощо.

Самостійну роботу студенти виконують впродовж семестру у формі підготовки індивідуальної роботи (реферат, стаття, тези доповіді, есе тощо).

Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу (реферат, стаття, тези доповіді, есе тощо) – 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є ***залік***.

Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й самостійної роботи, за якої студент може отримати залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів з навчальної дисципліни «Основи приватного права»

Поточний контроль						Самостійна робота студентів у формі індивідуальної роботи	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль №3			
п/з, с/з	колоквіум	п/з, с/з	Виконання тестового завдання	п/з, с/з	Виконання тестового завдання		
max 10	max 10	max 30	max 10	max 20	max 10		

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Основи приватного права»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.

	8	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	6	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок.
	4	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок.
	2	Прогалини в знаннях, здобувач слабо володіє матеріалом.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	8-9	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок.
	6-7	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	4-5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	2-3	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0-1	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Наукова доповідь	Max 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, судова практика, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору.
------------------	--------	---

		Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, законодавство, релевантну правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані інформаційні джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	6	Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, законодавство, правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.

	5	Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Наявна незначна кількість посилань на судову та / або правозастосовну практику. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.
	3	Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела, але не звернувся до правозастосовної практики. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної доброчесності.
Реферат	Max 5	Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.

	4	Переважна більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхово. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Анотування прочитаної додаткової літератури з курсу	Max 3	В роботі здійснена анотація обраних за погодженням з викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення. Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації. Здобувач продемонстрував уміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка здобувача щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.
	2	Анотація здійснена поверхнево, містить лише огляд прочитаного матеріалу. Здобувач не продемонстрував уміння працювати з

		літературою, ґрунтовно аналізувати норми чинного законодавства, використовувати у необхідній кількості наукові джерела та правозастосовну практику, виокремлювати проблеми правозастосування та головну думку. Зроблені висновки не повною мірою відображають зміст анотованого матеріалу або є помилковими.
	Min 0	Анотація містить лише загальний огляд дослідженого матеріалу. Зроблені висновки не відображають його зміст, є помилковими або містять ознаки академічного плагіату.
Узагальнення правозастосовної практики	Max 10	Здобувач вищої освіти проаналізував 30-50 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення належним чином оформлено, наведені посилання на джерела інформації, містить вступ, в якому вказується на актуальність та мету роботи, змістовну частину, яка структурує процесуальні документи відповідно до правової позиції, та висновки. У висновках зроблено акцент на проблемах правозастосування, наявності розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні, недоліках і похибках у діяльності правозастосовних органів, існуванні прогалин у законодавстві, неоднаковості у тлумаченні оцінних понять тощо. Узагальнення ілюструється за допомогою презентації.
	8	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 30 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина містить просте перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, не систематизовані належним чином проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи

		неточно. У висновках вказано на проблеми правозастосування, наявність розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні, недоліки та похибки правозастосовних органів, існування прогалин у законодавстві, неоднаковість у тлумаченні оцінних понять та ін.
	6	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 20 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, належним чином не систематизовані проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не визначені проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці.
	4	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 10 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, не систематизовані належним чином проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не виокремлено проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці, задля чого здійснювалося узагальнення.

	2	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 5 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістова частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, належним чином не систематизовані проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не виокремлено проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці, задля чого здійснювалося узагальнення.
	Min 0	Відсутній аналіз обраних судових рішень або відповідних процесуальних документів, викладено лише зміст зібраних матеріалів. Узагальнення належним чином не оформлене та не структуроване; не наведені посилання на використані джерела інформації.
Есе	Max 5	Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із судової практики, прецедентах Європейського суду з прав людини, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.
	3	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, містить методологічні помилки, недостатнє обґрунтування досліджуваного питання.
	2	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, не відповідає стилю есе, не містить авторського висновку щодо розглядуваного питання.
	Min 0	Тема есе не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Складання термінологічного словника	5	Здобувач вищої освіти повністю виконав завдання стосовно створення заздалегідь узгодженого переліку термінів, що

		відображають термінологію галузі (кількох галузей) знань або лексику спеціальної сфери. Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою дисципліни, що вивчається, та надано їх визначення. Підготовлений словник містить не менше 15 термінів. Здобувач спирався при підготовці словника на чинне законодавство, міжнародні нормативні акти, практику Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду, а також сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.
Розробка схем, таблиць, діаграм	5	Розроблено схему, таблицю, діаграму на основі комплексного аналізу чинного законодавства, узагальнення правозастосовної практики, опанування літературних джерел з навчальної дисципліни, яку вивчає здобувач вищої освіти. Належна систематизація матеріалу дозволила ґрунтовно проаналізувати взаємозв'язки, відмінності тощо. Цей вид індивідуальної роботи бажано проілюструвати презентацією, що значно підвищує її ілюстративність. Робота виконана акуратно, ретельно, ґрунтовно, самостійно.
Створення презентації	3	За допомогою програми Microsoft <i>PowerPoint</i> або за вибором здобувача іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни, що вивчається. Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити не менше 10 слайдів та повністю розкривати питання.
Створення короткометражного фільму	10	Презентується фільм тривалістю не менш 2-3 хвилин аудіо-відео або відео контенту. Сюжет фільму ґрунтується єдиною метою, містить ідею, яка заздалегідь обговорена з науковим керівником. Фільм виконаний якісно, звук чіткий, є доступним для перегляду.

Написання та опублікування наукової статті	10	Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, що ним вивчається. Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.
Написання та опублікування тез доповіді на конференції	5	Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.

Навчальне електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПРИВАТНОГО ПРАВА»

для студентів денної форми навчання

*перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»*

*Укладачі: Кравцов С.О., Матвєєва А.В., Панченко В.В.,
Філатова-Білоус Н.Ю., Чевичалова Ж.В., Цувіна Т.А., Шуміло І.А.*

Відповідальний за випуск *Панченко В.В.*